

KLÍNOVÉ PÍSMO

- nejstarší znaky: jen určité logogramy

metody rozšíření použitelnosti znakového systému

1) multivalentnost znaků/logogramů - sémantická asociace: **KA** „ústa“ → zub, nos, slovo, mluvit

- fonemická asociace: **TI** „šíp“ → **ti.l** „žít“

SAR „zahrada“ → **sar** „psát“

2) složené znaky – ze 2 nebo více existujících znaků – rozhodující většinou jen význam znaků

NAĜ „pít“ = **KA** „ústa“ + **A** „voda“

GEME₂ „otrokyně“ = **MUNUS** „žena“ + **KUR** „hora“

 É.GAL = *ekallum* "palác"

 TUR.UŠ = *aplum* "dědic"

 NÍG.GA = *makkūrum* "majetek"

 MAŠ.EN.GAG = *muškenum* "muškén"

POMOČNÉ ZNAKY = logogramy jako sémantičtí nebo fonemičtí ukazatelé

1) sémantičtí ukazatelé = DETERMINATIVY

DIĜIR „bůh“ → ^D**EN.LÍL** = en-líl

EN.LÍL^{KI} = (město) Nibru

2) fonemičtí ukazatelé = FONETICKÉ KOMPLEMENTY

^{ĜIŠ-TÚĜ} **PI** = **ĝeštug** „ucho“

^{ĜIŠ} **PI** ^{TÚĜ}

GÍD^a /kitʔa/ „vyměřený“

FONOGRAMY (sylobogramy) – odvozeny obvykle od výslovnosti logograficky zapsaného slova

DAM „manžel(ka)“ → **dam**

GA „mléko“ → **ga**

- často podle akrofonického principu

KID /k^het/ „rohožka“ → **ke₄**

BÍL /pil/ „pálit“ → **bí**

- podle opačného principu (podle konce slova)

IRI → **rí**

- fonografické hodnoty odvozené od jiných fonografických hodnot

an /ʔan/ „nebe“ → **am₆**

mu „rok“, „jméno“ → **ḡu₁₀** /ŋu/

ni → **né**

rí → **ré**

- defektní zápis koncových konsonantů ve slabikách

/munnandim/ „vymodeloval, vytvořil pro něho“

mu-na-dím → **mu-un-na-an-dím**

- omezený inventář KVK znaků: **kam, nam, dab₆, gáb...**

- znaky KV s hodnotami KVK: **ba** → /bab/, /ban/

mu → /mun/

ALTERNATIVNÍ METODY

1) metoda doložená v Eble (24. st. př. Kr.)

KV-KV = /KVK/

buqlum = <bù-qù-lum>

2) metoda z vlastní Mezopotámie

KV-VK = /KVK/

bí-du₁₁ „řekl“ → **bí-in-du₁₁**

su-si „kúžičkář“ → **su-si-ig**

ZÁPIS DLOUHÝCH VOKÁLŮ

1) omezeně užívaná sumerská metoda – zvláštní grafémy/fonogramy

né /ne/

ne /nē/

2) metoda tzv. plného psaní = vložení samostatného vokalického znaku (V) za znak KV nebo před znak VK

ab-si   **a-ab-si** “bylo to položeno na to”

nu-ub   **nu-ù-ub**

STAROBABYLONŠTINA

Typy grafémů:

1) logogramy – slova

2) fonogramy – užívají se jen ve fonografické hodnotě, ne jako logogramy

- typy: V /a/, KV /ra/, VK /um/, KVK /lum/

3) grafémy s logografickou i fonografickou hodnotou (polyfonie grafémů)

IGI - a) slovo *īnum* “oko”

b) fonogram /ši/

IGI-šu *úḫ-tap-pí-id* „oko mu vypíchl“

mi-sí ši-pi-ka „Umyj si nohy!“

DETERMINATIVY – vždy sumerské

a) před slovem

AN, DIĜIR → ^DXXX „(bůh)...“

GIŠ → GIŠ „(strom/dřevo/dřevěný)“

b) za slovem

KI → XXX^{KI} „(země)“

MUŠEN → XXX^{MUŠEN} „(pták)“

FONETICKÉ KOMPLEMENTY

ana AN-*nim* = *ana Anim* “Anovi”

aššum AN-*lim* = *aššum ilim* “kvůli bohu”

ša AN-*e* u KI-*tim* = “nebes a země”

- zpřesnění fonografické hodnoty grafémů KVK

aš-tap^{ap}-ra-ku /*aštapraku*/ “poslal jsem ti”

TRANSLITERACE

a-bu-um “otec” → *abum*

akkadský text: *šum-ma a-wi-lum* „jestliže člověk“

sumerské logogramy: UDU „ovce“

DUMU „syn“

DUMU.MEŠ „synové“

determinativy: ^{ID}*Purattu* „(řeka) Eufrat“

^D*Marduk* „(bůh) Marduk“

fonetické komplementy: A.ŠĀ-*am* = *eqlam* „pole“

A.šĀ^{-am}

nedoložené, ale doplněné znaky: [*ar-nam e-mi-id*]

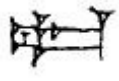
vložení opomenutého grafému: *-eḫ<-ḫe>-er-ta*

přebytečné grafémy: *šè-a-am šà i-na <<ša i-na>>*

HOMOFONIE GRAFÉMŮ

- sekvence hlásek /ur/

 UR /ur/

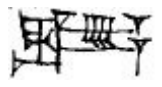
 ÚR = UR₂ /ur₂/

 PA /pa/   /ba₂/, /ħad/, /ħás/, /sàk/, /zák/

 BA /pa₂/   /ba/

 SA /sa/

 ZA /sa₃/   /za/, /sa/

 ŠAG₅ (SA₆) /sa₆/

Index 1 - neoznačuje se

Index 2 = (pá) accent aigu/ostrý přízvuk

Index 3 = (pà) accent grave/tupý přízvuk

FONOGRAFICKÉ HODNOTY VK, KV, KVK

- nevyjadřují systematicky rozdíly mezi znělými, neznělými a emfatickými hláskami

GIŠ /iz, is, is/

BA /ba, pa/

KAB /kab, kap/

Rozdíl ve fonografické hodnotě jen mezi /i/ a /e/:

- často stejné grafémy typu VK

IB /ib, eb/

ID /id, ed/

- ALE: /in/ - /en/

/iš/ - /eš/

- často stejné grafémy typu KV

DI /di, de/

LI /li, le/

- ALE: /bi/ - /be/

/ti/ - /te/

/ši/ - /še/

/mi/ - /me/

/ni/ - /ne/

LOGOGRAMY – různé významy

- grafém AN : *ilum* "bůh", *anum* "(bůh) An", *šamû* "nebe"
- grafém UD : *ūmum* "den", *šamšum* "slunce", *šamaš* "(bůh) Šamaš"
- grafém KUR : *mātum* "země", *šadûm* "hora"
- grafém MU : *šattum* "rok", *šumum* "jméno"